

Šampionka, která přežila otřesy 20. století. Životní příběh nejdéle žijící olympijské vítězky

2.1.2025 - Luboš Brabec | Česká olympijská

Narodila se v době, kdy MOV ještě předsedal Pierre de Coubertin, zakladatel novodobých olympijských her, a Maďarsko bylo královstvím.

Do sportovní historie se jméno Ágnes Kelétiové mohlo zapsat už v roce 1940. Bylo jí devatenáct let a doma platila za velkou naději. Jenže nejprve byly olympijské hry odebrány Tokiu, kvůli ozbrojenému konfliktu s Čínou, a nakonec se nekonaly ani v Helsinkách, kam byly přeloženy, tentokrát je zastavilo rozpoutání druhé světové války.

I v roce 1944 musel sport ustoupit zbraním. V té době však měla mnohem větší starosti než litovat promarněných sportovních příležitostí. Už v roce 1941 byla jako Židovka vyhozena ze svého gymnastického klubu a v Maďarsku, které pod vedením admirála Horthyho patřilo ke spojencům nacistického Německa, šlo celé její rodině o život.

Matka se sestrou se zachránily díky švédskému diplomatovi Raoulu Wallenbergovi, který jedinečnou odvahou a nasazením pomohl stovce tisíc maďarských Židů. Bohužel dalších půl milionu zemřelo, nejčastěji v koncentračních táborech. Mezi nimi otec Kelétiové, který se nevrátil z Osvětimi.

Ona se rozhodla provdat za gymnastického kolegu Istvána Sarkányho, protože slyšela, že Židovky žijící v manželství s křesťany budou deportací do koncentračních táborů ušetřeny. Navíc se jí podařilo získat cizí dokumenty a pod jménem Yuhasz Piroshková si našla práci v továrně na munici. Později se ukrývala na venkově, kde dělala služku.

Konec války prožila opět v Budapešti a byla svědkyní krvavé bitvy o osvobození hlavního města. Jednou dokonce musela odvážet mrtvá těla do masového hrobu. „Copak se na takové věci dá zapomenout?“ prohlásila po letech v rozhovoru pro izraelský deník Haaretz.

Když byl konečně podepsán mír a válka skončila, vrátila se Kelétiová ke gymnastice. Bylo jí čtyřadvacet a věřila, že ještě něco může dokázat. Hned v roce 1946 se znovu stala maďarskou šampionkou, o rok později vyhrála střeoevropské mistrovství.

Ovšem i další olympijské hry jí zůstaly upřeny. V tréninku si zranila kotník a o berlích sledovala, jak se její týmové kolegyně v Londýně radují ze stříbrných medailí (zlaté získaly gymnastky z Československa, ve smutné soutěži, kde musely nastoupit bez Elišky Misákové, která právě v nedaleké nemocnici umírala na tehdy neléčitelnou dětskou obrnu).

Kelétiové se nakonec olympijské šance dočkala. A dokázala ji náležitě využít. Ačkoli v Helsinkách v roce 1952 jí bylo jednatřicet let, vybojovala zlatou medaili v prostných, bronzovou na bradlech a další dvě medaile přidala v týmových soutěžích – ve víceboji družstev a společné sestavě s náčiním.

Byl to velkolepý úspěch. Vrcholová gymnastika sice tehdy ještě nebyla sportem dívenek školou povinných (pro ilustraci: královnou montrealské olympiády v roce 1976 se stala čtrnáctiletá Nadia Comaneciová a současná hvězda Simone Bilesová byla poprvé mistry světa v šestnácti), přesto byla výrazně starší než většina soupeřek.

A co teprve za další čtyři roky v Melbourne! V pětatřiceti letech získala dokonce čtyři zlaté medaile (bradla, kladina, prostná, společné sestavy s náčiním) a jednu stříbrnou (víceboj družstev). Stala se nejstarší gymnastickou olympijskou vítězkou historie a je víc než pravděpodobné, že tento zápis nebude překonán.

Vrchol své kariéry si Kelétiová ovšem nedokázala náležitě užít. Ještě než celá výprava odcestovala do Austrálie, sovětské tanky brutálně potlačily maďarské prodemokratické povstání. Premiér Imre Nagy byl zatčen přesně v den, kdy se v Melbourne začalo soutěžit o medaile. I proto maďarští sportovci nechali v olympijské vesnici sundat komunistickou státní vlajku a vyvěsili tradiční, bez srpu, kladiva a obilných klasů.

Co teď? Vrátit se domů? Nebo emigrovat? Tyhle otázky si od začátku olympijských her kladla většina maďarských sportovců. Velká část se nakonec rozhodla pro druhou možnost. Čtyři desítky olympioniků rovnou z Melbourne odcestovaly do USA, kde byli velkolepě přivítáni jako poslové svobody. Další se rozhodli pro Rakousko, aby to měli blízko domů pro případ, že tato noc přeci jenom bude krátká. Lákavá byla nabídka z nedalekých Filipín, kde sportovci měli slíbené okamžité udělení občanství, bez zbytečných byrokratických procedur.

Kelétiová se jako pár ostatních rozhodla zůstat v Austrálii. Ostatně v Melbourne žila asi pětistícová maďarská komunita, s níž sportovci stihli už během soutěží navázat čilé styky. „Měla jsem komunistů už plné zuby,“ vysvětlila svou motivaci. Dalším důvodem bylo, že antisemitismus z Maďarska rozhodně nezmizel s koncem horthyovského režimu.

Po pár dnech se sice v maďarském (i československém) tisku objevily zprávy, že požádala velvyslanectví o návrat domů, dokonce v slzách, ale pravda to nebyla. Skutečně zůstala v Austrálii a na živobytí si vydělávala prací v továrně.

V roce 1957 ji Izrael pozval na Makabejské hry, což je největší svátek židovských sportovců z celého světa. Byla přijata s velkolepými ovacemi. Nejen proto, že v soutěži mladý stát reprezentovala, ale zároveň byla nejúspěšnější židovskou sportovkyní v historii OH. V Izraeli se jí na tolik zalíbilo, že tam zůstala. Následující rok ukončila kariéru a začala trénovat mladé gymnasty i reprezentanty, zároveň v roli sportovní instruktorky působila na univerzitě v Tel Avivu.

Podruhé se provdala (pragmatické manželství s Istvánem Sarkánym bylo rozvedeno v roce 1950) a vychovala dva syny. „To byly moje další zlaté medaile.“ Později začala cestovat po světě, účastnila se tréninkových kempů pro gymnasty, rozdávala rozhovory. „Na gymnastice jsem vlastně měla nejraději, že jsem mohla zadarmo cestovat po světě,“ vtipkovala. Tréninku izraelských gymnastů se věnovala až do 90. let. Za svoji sportovní i trenérskou činnost dostala nejvyšší státní vyznamenání.

V roce 2015 – to jí bylo čtyřadevadesát – se natrvalo vrátila do Maďarska. Usadila se v centru Budapešti a žije z olympijské renty, kterou dostávala za své jedinečné úspěchy. Ostatně pouze šermíř Arpád Gerevich (OH 1932-60) dokázal stejně jako ona získat deset medailí.

Občas novinářům poskytl rozhovor, jako nedávno u příležitosti devětadevadesátých narozenin agentuře AP. Tehdy už coby nejstarší žijící olympijská vítězka. „Proč mluvit o minulosti? Pojďme se bavit o budoucnosti, to je zajímavější,“ trochu zaskočila reportéra. Ani svoje sportovní úspěchy nechtěla příliš rozebírat. „Že jsem byla výjimečná? Kdepak. Jenom jsem dělala, co jsem uměla. A to je všechno. Nakonec medaile stejně není ta nejdůležitější věc. Mnohem podstatnější jsou zkušenosti, které cestou nasbíráte.“

Jak taky prozradila, olympijských medailí má už jenom devět. Desátou půjčila jednomu novináři a nikdy ji nedostala zpátky. Na otázku, kterou nejdůležitější zásadu se snažila svým svěřencům předat,

odpověděla bez zaváhání: „Radost ze života.“ Téhle dámě s jedinečným osudem můžete věřit, že to není jenom fráze.

V roce 2021 při stých narozeninách uspořádala v Budapešti oslavu a jedním z dárků byla i kniha mapující její životní osud. „Nakonec nejšťastnější jsem za to, že jsem všechno přežila. Ale uteklo to... Připadá mi, že ta stovka trvala jenom šedesát let.“

Na začátku roku 2025, týden před svými 104. narozeninami, zemřela.

Čest její památce!

Ágnes Kelétiová

Narozena: 9. ledna 1921 v Budapešti

Odvětví: sportovní gymnastika

Bilance na OH: pět zlatých medailí, tři stříbrné a dvě bronzové v letech 1952 a 1956

Další úspěchy: zlatá, stříbrná a bronzová medaile na MS 1954

<https://www.olympijskytym.cz/article/sampionka-ktera-prezila-otresy-20-stoleti-zivotni-pribeh-nejdele-zijici-olympijske-vitezky>